

RUOKA-APUTOIMINNAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kehittämisen tausta

Sosiaali- ja terveystoimiala on käynnistänyt vaihtoehtoisia keinoja ruoan jakelulle jonottamisen sijaan. Keväällä 2018 järjestettiin neljä Leipäjonoista yhteisöihin -työpajaa, joissa yhdessä ruoka-aputoimijoiden kanssa hahmotettiin nykytilannetta, mahdollisia uusia toimintamalleja ja kehittämisen reunaehtoja sekä tutustuttiin Vantaan Yhteisen pöydän hankkeeseen ja uusiin hävikkiruokaloihin.

Työpajoihin osallistui 27 henkilöä. Mukaan kutsuttiin nykyisiä ruoka-apua jakavia järjestöavustuksia saavia, tiedossa olevia muita elintarvikejakelijoita, hävikkiruokalatoimijoita sekä kaupungin työllisyyden hoidon ja sosiaalityön asiantuntijoita.

Työpajojen välillä ja niiden jälkeen järjestettiin neuvotteluja mm. eri osapuolten välillä. Niihin osallistuivat mm. Myllypuron elintarvikeapu, Veikko Lahja Hurstin laupeudentyö – Pelastakaa Suomen nuoret, Helsingin seurakuntayhtymä ja Helsingin Diakonissalaitos.

Yhteistyötä on tehty myös Vantaan Yhteinen pöytä projektin ja Sitran kanssa. Yhteistyön sisällöstä on sovittu toteuttamissuunnitelmassa. Projektin tavoitteena on luoda oppimisalusta Vantaalla luodun Yhteisen pöydän mallin soveltamiseen eri kunnille, seurakunnille ja kolmannen sektorin toimijoille kullekin alueelle luontaisella tavalla. Yhteistyön käynnistäminen Espoon sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa on nostettu esiin, koska Espookin on käynnistänyt ruoka-aputoiminnan kehittämisen.

Leipäjonoista yhteisöihin -työpajoihin kutsuttiin ruokajonoista kokemusasiantuntijoita, mutta valitettavasti heitä ei saatu paikan päälle. Elintarvikejakelun asiakkaille on järjestetty asiakaskyselyjä touko-kesäkuussa. Kyselyjen tarkoituksena on saada tietoa siitä, ovatko osallistujat kiinnostuneita osallistumaan elintarvikeavun saamisen yhteydessä muuhun toimintaan tai yhteiseen ruokailuun sekä jatkokehittämiseen.

Tässä kehittämissuunnitelmassa on hyödynnetty työpajojen, asiakaspalautteiden ja aiempien tutkimusten aineistoja.

Toiminnan kehittämisen tarve

Ruoka-aputoimintaan kohdistuu paljon kritiikkiä ja toisaalta sillä on paljon puolustajia. Tuomo Laihialan (2018, 88) mukaan ruoan jonottaminen ja vapaaehtoisilta hyvätekijöiltä saatu ruoka tarjoaa tilapäistä helpotusta, mutta ei ratkaise leipäjonoon päätyminen taustalla olevia ongelmia. Kyse on myös nykyisen järjestelmän toimimattomuudesta, jonka Maria Ohisalo (2017, 7) tuo esiin tutkimuksessaan: ”Ruoka-apuohjelma on ollut osaltaan luomassa ja ylläpitämässä polkuriippuvuutta, jossa kolmannen sektorin toimijoille valuu hyvinvointivastuuta ja sosiaaliturvan ja hyvinvointivaltion pohjan vuotaessa”.

Toisaalta ruoka-aputoiminta nähdään välttämättömänä hätäapuna, jolle on aina tarvetta. Kritiikki on kohdentunut erityisesti ruoan jonottamisjärjestelmään. Myönteisenä asiana on tuotu esiin ruoka-aputoimintaan liittyvä sosiaalinen aspekti: monille elintarvikkeiden jonottamiseen liittyy tärkeä mahdollisuus tavata muita ihmisiä.

Asiakaskyselyn alustavien tulosten perusteella ruoka-aputoiminta nähdään tarpeellisena. Vastauksissa tuli esiin tukea toiminnan kehittämiseen ja tarvetta oman elämäntilanteen parantamiseen.

Suhde toimeentulotukeen

Viime vuonna perustoimeentulotukea sai 47 455 helsinkiläistaloutta Kelasta (149 milj. euroa). Perus- (siirtymäaikana 1-3/2017 Helsinki myönsi vielä perustoimeentulotukea), täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea sai 30 837 helsinkiläistaloutta (31 milj. euroa).

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.

Laki toimeentulotuesta 1 § (30.12.1997/1412)

5.6.2018

Osa vaikeassa elämäntilanteessa olevista henkilöistä ei saa viimesijaista toimeentulotukea tai toimeentulotuki ei riitä kaikkiin elämismenoihin. Ruoka-aputoiminta ei ole kunnan järjestämisvastuulla olevaa toimintaan eikä se voi korvata toimeentulotukea. Perustoimeentulotuen siirryttyä Kelaan on tukea tarvitsevien asiakkaiden tavoittaminen aiempaa vaikeampaa, kun asiakas saa Kelasta päätöksen eikä kunnan sosiaalihuollossa ole ehkä tietoa asiakkaan vaikeasta tilanteesta. Tämän takia on erittäin tärkeää kunnan sosiaalihuollon toimijoiden luoda toimivat suhteet ruoka-aputoiminnan järjestäjiin. Ruoka-aputoiminnalla on täydentävä tai vaihtoehtoinen rooli julkishallinnon palveluiden rinnalla.

Nykytoiminnan (SWOT)

Työpajoissa arvioitiin ruoka-aputoiminnan nykytilan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Vahvuutena nykytoiminnassa nähtiin: toimijoiden vahva osaaminen, kustannustehokkuus ja verkostot. Heikkoutena tulivat esiin henkilöstöresurssit ja asiakasohjauksen puute. Mahdollisuuksiksi nähtiin yhdessä tekeminen ja voimien yhdistäminen sekä tuotantokeittiöiden hyödyntäminen. Toiminnan uhkana nousi esiin rahoituksen epävarmuus ja hävikkiruuan riittävyys.

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • Matala kynnys • Kustannustehokkuus • Vastuuntuntoisuus • Vapaaehtoisuus • Lahjoittajat • Työllistämisen mahdollisuudet • Osaaminen • Monipuoliset sosiaalipalvelut • Yhdyskuntatyö • Verkostot	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstöresurssit / Osaavien henkilöiden puute • Toimitilat • Vaikea huomioida yksilöllisiä tarpeita • Tehottomuus, kankeus, hitaus muutoksille • Pirstaleisuus • Avustusten vaikuttavuus • Malli ei kannusta aktiivisuuteen • Asiakasohjauksen puute • Asiakaspalvelu • Avoin keskustelu • Koulutusresurssit • Rahoitus

5.6.2018

Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> Kokemusasiantuntijoiden potentiaali Osaaminen Yhdessä tekeminen ja voimien yhdistäminen Uudet palvelut ja innovaatiot Palveluohjaus Mahdollisuus luoda uusia työpaikkoja Sosiaalinen kuntoutus Digitalisaatio Kytkeytyminen kaupungin isoon palvelurakenteeseen Tuotantokeittiöiden ja laitoskeittiöiden hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> Rahoituksen epävarmuus Elintarvikkeiden saanti ja riittävyys / Lahjoittajien määrän vähentyminen Kävijämäärän kasvu Mielikuva julkisuudessa Edellyttää pitkäjänteisyyttä, jaksamista, taitoja ja sitoutumista Ruokaturvallisuus, jos ei osata Yleinen turvallisuus Vapaaehtoisten määrä ja jaksaminen Alueelliset erot Eristäytyminen

Toiminnan tavoitteet

Nykyisessä elintarvikejakelumallissa lievitetään köyhyyttä, mutta sillä ei ole pystytty vaikuttamaan köyhyyden syihin. Työpajoissa heräsi kunnianhimoisia tavoitteita pyrkiä ruoan jakelua pidemmälle, niin että visioksi esitettiin köyhyyden poistamista. Se on samansuuntainen tavoite terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen kanssa.

Köyhyyttä ei ruoka-aputoiminnalla poisteta, mutta työpajoissa ideoidulta uudelta toimintamallilta odotetaan seuraavia asioita: osallisuuden ja toimijuuden lisäämistä, joustavuutta, asiakkaiden tarpeiden huomioimista, tehokkuutta, linkittymistä muuhun palvelujärjestelmään, erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisutapoja sekä olemassa olevien resurssien hyödyntämistä. Myös palvelun saatavuutta, esteettömyyttä ja monikanavaisuutta haluttiin kehittää. Samoin nousi esiin tarve hyödyntää uusia teknologisia ratkaisuja, digitalisaatiota ja tekoälyä.

Toimintamallin kuvaus

Kehitettävä toimintamalli koostuu seuraavista elementeistä: asiakasohjauksesta, logistiikkakeskuksista, ruoan jakelupisteistä, kuljetuksesta, yhteisestä ruokailusta, ruoka-avusta, vertaistuesta, kohtaamisista, toimijoiden yhteistyöverkostosta, työllistamisestä, sosiaaliohjauksesta ja tietoteknisistä ratkaisuista.

Hävikkiruoan toimintaprosessi etenisi seuraavasti:

- logistiikkakeskuksen autot hakevat hävikkiruokaa kaupoista, kaupan keskusvarastoista tai tukusta
- tukut voivat myös tuoda tavaraa ja ruokaa logistiikkakeskukseen

5.6.2018

- hävikkiruoka varastoidaan ja luetteloidaan ja punnitaan logistiikkakeskuksessa
- logistiikkakeskus selvittää ruoka-avun jakajien kanssa kunkin jakelupisteen ja hävikkiravitolan tarpeet
- keskus kuljettaa hävikkiruoan jakelupisteisiin ja hävikkiravintoloihin
- keskus tekee sopimukset hävikkiruoan antajien kanssa sekä valvoo elintarvikkeiden kuljetusten ja varastoinnin turvallisuutta

Ruoan jakelupiste

- ilmoittaa tarpeensa logistiikkakeskukseen
- jakaa ruoan sovittuna jakelupäivänä

Hävikkiravintola/ruokala:

- ilmoittaa ruokatarpeensa logistiikkakeskukseen
- valmistaa ruoan sovittuna päivänä
- antaa ilmaista ruokaa tai perii ruoasta maksun

Logistiikkakeskusten määrä tulisi suunnitella yhdessä Espoon ja Vantaan sekä nykyisten Helsingin toimijoiden kanssa. Olisi hyvä, että Helsingissä olisi ainakin yksi logistiikkakeskus. Alkuvaiheessa voitaneen hyödyntää Vantaan terminaalia. Logistiikkakeskus tarvitsee käyttöönsä kaksi isoa pakettiautoja ja yhden kylmäkuljetusauton. Henkilöstöä tarvitaan tavaroiden kuljetuksiin, varaston organisointiin ja siivoamiseen sekä hallintoon, verkoston rakentamiseen ja toiminnan johtamiseen. Lisäksi varaston, kuljetusten ja ns. tilausten hallintaan tarvitaan tuotannonohjausjärjestelmä.

Helsingissä on tällä hetkellä muutamia isoja ruoan jakelupisteitä: Myllypuron elintarvikeapu ja Hurstin jakelu Helsinginkadulla sekä Pelastusarmeijan leivänjako ja ruoka-apu. Lisäksi Helsingissä ruokajakelua toteuttaa Malmin Saalem, Helsingin Saalem-seurakunta ja Andreas Helps-ruokajakelu. Yhteensä elintarvikejakelupaikkoja on 14 kpl. Kehittämishankkeen periaatteena että elintarvikkeiden jakelu tapahtuu ilman ulkona olevia jonoja.

Hävikkiruokaloita tai ilmaisia tai edullisia ateriamahdollisuuksia on Helsingissä noin 34 kpl, joista suurin osa on seurakuntien järjestämiä. Lisäksi tarjolla on yksityissektorin hävikkiravintoloita. Uuden toimintamallin tavoitteena on rakentaa maantieteellisesti kattava hävikkiruokaverkosto. Ruokailut järjestetään niin, etteivät ne erottele ruokailijoita: maksavat asiakkaat ruokailevat yhdessä ilmaista ruokaa saavien kanssa.

Luodaan **keskitetyn asiakasohjauksen toimintamalli**, jossa tietyissä toimipisteissä todetaan asiakkaan ruoka-avun tarve ja määrä (luokittelut esim. äkillinen tarve, tilapäinen, toistuva, pysyvä) sekä

5.6.2018

selvitetään onko henkilö / perhe tarvitsemiensa yhteiskunnan palvelujen piirissä.

Asiakasohjausta voidaan toteuttaa esim. sosiaalineuvonnan, asukastalojen sosiaaliohjauksen, etsivän lähityön tai seurakunnan diakonian yhteydessä. Asiakasohjauksen maantieteellisestä kattavuudesta ja käynnistämisen aikatauluista sovitaan yhdessä Espoon ja Vantaan kanssa. Luodaan tunniste ruoka-avun asiakkuudesta (esim. paperinen tai sähköinen kortti). Keskitetyn asiakasohjauksen tarkoituksena on parantaa ruoka-avun saajien pääsemistä sopivien palvelujen piiriin. Tunnistautuminen on jo nyt käytössä Pelastusarmeijalla ja AndreasHelps-ruokajakelussa (ennakkorekisteröinti). Keskitetyn asiakasohjauksen etuna on perhekohtaisten avuntarpeiden parempi tunnistaminen. Samoin asiakasohjausmalli auttaa toimijoita tunnistamaan paremmin erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita ja ohjaamaan heitä sopivien palvelujen piiriin.

Osa ruokajakelupisteissä asioivista ei ole saanut Kelasta tai sosiaalitoimesta hakemiaan palveluita. Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen ja työntekijöiden tulisi myös jalkautua useammin ruokajakelupisteisiin ja ruokaloihin. Tällä hetkellä ruoka-aputoimintaan on nimetty yksi sosiaaliohjaaja ja yksi sosiaalityöntekijä. Monilla elintarvikeavun saajalla on esim. terveysongelmia, velkoja ja asumisongelmia. Olisi hyvä, jos tarjolla olisi monipuolista apua asiakkaiden erilaisiin ongelmiin.

Asiakasohjauksen mallin tulisi olla kahdensuuntainen: ruoka-aputoimijat voivat ohjata sote-palveluihin ja sote-palvelut ruoka-apuun.

Jatkoselvittelyä vaatii vielä asiakasohjausmallin tietoturvan ja tietosuojan huomioiminen. Samoin tulee ottaa huomioon henkilöt, jotka eivät halua asiakkuutta, vaikka he ovat elintarvikeavun piirissä.

Edullisia ruokaloihin ja ruuanjakelupisteitä on paljon pääkaupunkiseudulla. Tämän takia olisi hyvä, että saadaan käyttöön mobiilisovellus, jonka avulla lähin ja edullinen tai ilmainen ruoka löytyisi helposti älypuhelinsovelluksen avulla. Yksi mahdollisuus on hyödyntää Lunchie Market Oy:n kehittämää sovellusta. Tällä hetkellä käytävissä on paperinen infopaketti ruoka-avun saajille. On hyvä saada paketti internettiin omaksi portaalikseen.

Toimintamalliin sisältyy ruoka-aputoiminnassa olevien toimijoiden **yhteistyön lisääminen**. Kuntalaisia hyödyttää, jos toimintaa suunnitellaan ja koordinoidaan yhdessä, hyviä käytäntöjä jaetaan, eivätkä toimijat kilpaile keskenään. Samoin on hyvä sopia yhdessä ruokajakeluiden porrastamisesta ja aukioloista. Asiakkaat hyötyisivät

5.6.2018

myös toimijoiden välisestä asiakastyön yhteistyöstä. Myös Kela voisi olla joissakin ruoan jakelupisteissä mukana ns. Pop up-toimintana (ohjaus ja neuvonta, mahdollinen päätöksenteko).

Uuden toimintamallin tavoitteena on poistaa köyhyyttä. Köyhyyteen ja huono-osaisuuteen liittyy voimattomuuden tunne, asioihin ei pysty vaikuttamaan ja jokaisesta päivästä on selviydyttävä päivä kerrallaan. Vaikka kaikkia asioita ei pystykään heti ratkaisemaan, tunne siitä, että asioihin pystyy vaikuttamaan ja että on osa yhteisöä, vahvistavat ihmistä. Tämän takia ruoka-aputoiminnan yhteyteen on hyvä rakentaa erilaisia mahdollisuuksia liittyä yhteen ja vahvistua. Näitä **toimijuuden ja osallisuuden muotoja** ovat esimerkiksi:

- vapaaehtoistyö
- ryhmätoiminta
- järjestötoiminta
- työkokeilu
- vertaistoiminta
- kuntouttava työtoiminta
- palkkatuettu työ
- työssä oppiminen (opinnollistaminen).

Toimintamallissa rakennetaan erilaisia osallisuuden tai työn tekemisen muotoja sosiaalisen kuntoutuksen ja työllisyyden hoidon toimijoiden kanssa. Palkkatuki- ja työkokeilupaikkoja voisi olla logistiikkakeskuksessa (varastotyöntekijä, autonkuljettaja, sihteeri), jakelupisteissä ja ruokaloissa (kassa, keittiöhenkilöstö, tarjoilu, avustavat tehtävät). Toimijoita helpottaa, jos avustavan **henkilöstön rekrytointia keskitetään** ja työnantajat saavat tukea byrokratian hoitamiseen. Työnantajat ovat kokeneet palkkatuetun henkilön rekrytoinnin, palkkaamisen ja työllistämistuen hakemisen aikaa vieväksi ja hankalaksi. Samoin jatko-ohjaamista koulutukseen tai avoimille työmarkkinoille on hyvä tehostaa.

Ideana on luoda yhtenäinen monitoimijainen prosessi, jossa avun tarve tunnistetaan, asiakas pääsee ruoka-avun ja palveluiden piiriin, yhteisölliseen toimintaan tai työhön. Ruoka-apua ei tarvitse enää jonottaa.

Tarkoituksena on luoda kasvualustaa myös uusille toimintamalleille, mitkä liittyvät hävikkiruokaan, yhteiseen ruokailuun tai ruoka-apuun.

Kohderyhmät ja hyödynsaajat

Ruoka-avun saajalla on mahdollisuus saada:

- o ruoka-apua

5.6.2018

- osallistua yhteiseen ruokailuun
- sosiaalisia kontakteja
- osallistua toimintaan
- sosiaaliohjausta
- henkilökohtaista apua
- tietoa palveluista
- ohjausta ja neuvontaa sote-palveluista

Kumppanit (hävikkiruoan antajat):

- maksuton nouto hävikkiruoalle
- luotettavuus
- jatkuvuus
- hyvä imago

Toimijat (jakelijat, ruokailuvastaavat)

- maksuton kuljetus
- ei omaa kuljetusverkostoa
- tukea avustavan henkilöstön rekrytointiin
- mahdollisuus toimia suunnitelmallisesti
- asiakasohjauksen hallintaa
- verkoston tukea.

Edellytykset

Jos toimija hakee järjestöavusta, niin järjestö:

1. hyväksyy ruoka-avun kehittämisen suunnitelman ja on mukana ruoka-avun yhteisessä kehittämissä Helsingissä:
  - Keskitetty asiakasohjaus
  - Keskitetty hävikkiruoan logistiikka, välivarastointi ja kuljetus
  - Digitaalinen/tekninen tuotannon- ja asiakasohjaus
2. järjestää ruoka-apua niin, että jonottaminen ulkona vähenee
  - Tähän kohtaan hyväksytään tarvittava siirtymäaika liittyen edellä olevien kehittämistoimien etenemiseen

Odotetut tulokset

Uuden palvelumallin avulla halutaan saada (paljon) palveluja tarvitsevat asiakkaat sote-palveluiden piiriin. Näin ollen sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmäärä voi kasvaa. Tuloksena on kuitenkin terveys- ja hyvinvointierojen kaventuminen pitkällä tähtäimellä sekä köyhyyden väheneminen. Ruoka-avun uusi palvelumalli parantaa asiakaskokemusta ja lisää palveluiden saatavuutta.

Toiminnan arvot ja asiakkaiden osallistuminen

Kevään työpajoissa kehitettiin uuden toimintamallin arvot:

- Yhdenvertaisuus & kunnioitus
  - Universaali rakkaus ja armollisuus

5.6.2018

- Rehellisyys
- Aito ilo toisen puolesta, myötäeläminen
- Solidaarisuus
  - Oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
  - ”Elämä on arvokas”
  - Rohkeus vastuunkantoon
- Ekologisuus
  - Tavoitellaan parempaa huomista

Samoin kannatettiin taloudellista, ekologista ja sosiaalisesti kestäväää kehitystä.

Asiakkaat halutaan mukaan suunnittelemaan uusia toimintamalleja. Tälläkin hetkellä toimijat toteuttavat ruoka-apua yhdessä asiakkaiden kanssa. On hyvä saada asiakkaiden osallistumiseen pysyviä rakenteita.

Resurssit ja kustannusarvio

Ruoka-aputoimintaa järjestämiseen osallistuu tällä hetkellä satoja ihmisiä. Samoin sosiaalihuollon ja seurakuntien työntekijöiden työpanosta voidaan käyttää asiakastyöhön. Lisäresursseja tarvitaan keskitetyn logistiikkakeskuksen toimintaan sekä toimijoiden verkostojen kehittämiseen. Logistiikkakeskuksen rakentaminen lisää kustannuksia, mutta toisaalta vähentää toimijoiden tarvetta hakea, varastoida ja kuljettaa hävikkiruokaa.

Lunchie Market Oy on kehittänyt digitaalisen tuotannon- ja asiakasohjauksen sovelluksen. Sovellus maksaa kokonaisuudessaan 150–200 000 euroa. Sitra on alustavasti ollut kiinnostunut osarahoittamaan sovellusta, jos muut toimijat osallistuvat kustannuksiin.

Yhden logistiikkakeskuksen investointikustannukset kolmelle vuodelle:

	2019	2020	2021
Vuokra	150 000	155 000	155 000
Investointikustannukset (laitteet, muutostyöt)	500 000	15 000	15 000
Kuljetuskalusto (1 kylmäauto, 12pakettiautoa ja bensat), leasing	11 000	30 000	40 000
Palvelut, aineet tarvikkeet	20 000	15 000	10 000
Palvelujen ostot (mm. siivous, asiantuntijapalkkiot, puhelimet, atk)	10 000	15 000	15 000

5.6.2018

Henkilöstökulut (toiminnanjohtaja ja ruokavaraston vastaava)			
- lisäksi seurakunnan diakonit			
- lisäksi palkkatuella palkattavat henkilöt (n. 8 henkilötyövuotta)	90 000	92 000	94 000
Kulut yhteensä	781 000	322 000	329 000

Ensimmäisen vuoden aikana kustannukset ovat suuremmat, koska toimitila tulee rakentaa logistiikkakeskustoimintaan sopivaksi. Kustannusarvion tiedot on arvoitu Vantaan Yhteinen pöytä kustannusrakenteen pohjalta. Logistiikkakeskus tarvitsee toiminnanjohtajan ja ruokavaraston vastaavan henkilön, lisäksi tarvitaan työntekijöitä kuljetukseen, varaston hallintaan ja hallintoon.

Sosiaali- ja terveystoimialan ja Helsingin seurakuntayhtymän kanssa käytyjen alustavien neuvottelujen perusteella myös seurakuntayhtymä on valmis resursoimaan hankkeeseen ja osallistumaan kustannuksiin. Kaupunki kantaisi päärahoitusvastuun hankkeesta. Mahdollista on myös hakea projektirahoitusta tai selvittää muita rahoitusvaihtoehtoja.

Viestintä ja koordinaatio

Ruoka-aputoiminnan kokonaisvastuu olisi yhdellä taholla, logistiikkakeskuksella. Se koordinoisi toimijoiden välistä yhteydenpitoa, vastaisi logistiikkaprosessien sujuvuudesta, asiakasohjauksen toimivuudesta ja yritysyhteistyöstä.

Viestinnän ja koordinaation sisältö:

- kansalaisille yksi verkkosivusto
- mobiilisovellus, jossa ruokapaikat esillä
- toimijoiden keskinäisen viestinnän sähköinen työtila
- toimijoiden yhteiset foorumit säännöllisesti
- alueelliset pienfoorumit, tiedonvaihto
- vapaaehtoisrekisteri ja koordinointi.

Toimintamallia kehitetään ja parannetaan jatkuvasti ja siten on syytä tehdä oppilaitosyhteistyötä tiedon tuottamiseksi. Kaupungin työllisyyden hoidon ja sosiaali- ja terveystoimen sosiaalisen kuntoutuksen organisaatiot voivat tukea toimintamallin toimijoita työtoiminnan ja ryhmätoiminnan järjestämisessä sekä työllistämässä.

Hanketta johtamaan perustetaan ohjausryhmä. Operatiivista toimintaa suunnittelee ja valmistele projektiryhmä. Lisäksi voidaan perustaa tarvittaessa osahankkeisiin liittyviä työryhmiä, kuten viestintäryhmä.

Aikataulu ja eteneminen

Työpajojen perusteella mukaan toimintamalli esitetään kehitettäväksi vaiheittain ja hyödyntäen olemassa olevaa hyvää toimintaa.

1. vaihe Suunnittelu 2018

- työpajat
- toimijoiden verkoston luominen
- hankesuunnitelman valmistelu
- neuvottelut toimijoiden kesken (Helsingin seurakuntayhtymä, järjestöt, Vantaa ja Espoo)
- asiakaskyselyt
- kustannusarvion laatiminen
- rahoitussuunnitelma
- mahdollinen lisärahoituksen hakeminen
- päätöksenteon valmistelu
- eri osapuolten päätösten teko
- projektihenkilöstön palkkaaminen
- tilahankkeen valmistelun aloitus, toimitilojen kartoitus
- kalustohankintojen valmistelu (autot)

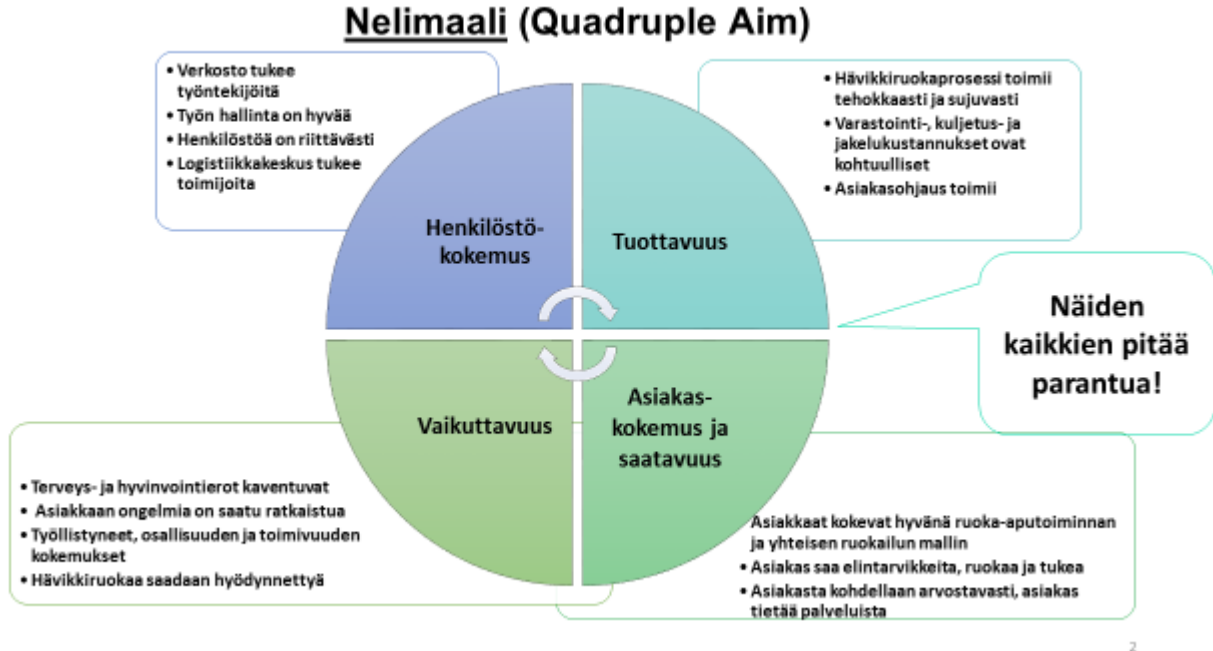
2. vaihe Logistiikkakeskuksen perustaminen 2019–2020

- ohjausryhmän ja projektiryhmän käynnistäminen
- tilahankkeen eteneminen
- prosessien suunnittelu (asiakas, logistiikka)
- sopimusten tekeminen hävikkiruoan tarjoajien kanssa
- jakeluverkoston rakentaminen
- hävikkiruokalaverkoston rakentaminen
- asiakasohjauksen toimintamallin luominen
- toimijaverkoston luominen
- tuotannonohjausjärjestelmän hankinta
- mobiilisovellus
- viestinnän suunnittelu ja toteutus
- asiakasosallisuusryhmät
- työllistämismallin rakentaminen
- vertaistuen, työtoiminnan, ryhmätoiminnan käynnistys
- koulujen hävikkiruoan hyödyntäminen
- uusien kokeilujen käynnistäminen
- toiminnan seuranta ja arviointi

3. vaihe Toiminnan laajentaminen 2021-

Toiminnan arviointi

Toiminnan arvioinnin kehikkona voidaan käyttää ns. nelimaaliarviointia. Tässä alustava arviointiasetus tulevasta ruoka-aputoiminnan mallista:

Lähteet

Laihiala, Tuomo (2018) Kokemuksia ja käsityksiä leipäjonoista. Huono-osaisuus, häpeä ja ansaitsevuus. Itä-Suomen yliopisto, julkaisuja 163.

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Ohisalo, Maria (2017) Murusia hyvinvointivaltion pohjalta. Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus. Itä-Suomen yliopisto, julkaisuja 148.